

Innspill til havbruksutvalget

Nettverk fjord- og kystkommuner (NFKK) er et tverrpolitisk nettverk som representerer 76 kommuner, fra Hammerfest i nord til Farsund i sør. Våre medlemmer er lokalisert langs kysten og kjennetegnes ved at de er vertskap for oppdrettsnæringen. Totalt utgjør de godt over 80 prosent av samlet produsert biomasse i Norge.

For NFKK er havbruk- og sjømatnæringene svært viktige, og vi er opptatt av å spille på lag med næringen. Vi ønsker å bidra til flere lokale arbeidsplasser og nasjonal verdiskaping samt en sunn og klimavennlig matproduksjon.

Under følger våre viktigste innspill til hva utvalget må vurdere nærmere:

- Krav som kan fremme mer bærekraftige transportformer
- Innføre tidsbegrensede oppdrettstillatelser
- Aktuell vederlagsstørrelse for leie, og fordelingen av dette mellom kommune og stat
- Objektive krav ved tildelingen av utviklings-/miljøteknologitillatelser
- Størrelse på vederlag og fordelingen av dette
- Endringene i verdifastsettelsen av oppdrettskonsesjoner, samt skatteetatens kunngjøring datert 20. Juni 2022
- En styrking og utvikling av Havbruksfondet, i stedet for en generell innføring av statlig grunnrentebeskatning for havbruksnæringen.
- Innføring av produksjonsavgift på oppdrett på land
- Produksjonsavgift for anlegg utenfor grunnlinjen og fordelingen av denne
- Vurdere en større økning i grønne produksjonsområder, minimum slik at den reduserte produksjonen i røde områder blir kompensert.
- Vurdere om de områdene som får nedtrekk kan flytte konsesjonene til grønne områder eller at selskapet blir pålagt å produsere i lukkede områder
- Incitament som fremmer produksjon av norske råvarer for fiskefôr
- Vurdere å innføre en produksjonsavgift på torsk.
- Se på avstandsbestemmelser på lokaliteter mellom like og ulike arter
- Videre vurdere om det fortsatt skal være fylkeskommunen som eksempelvis tildeler torske-konsesjoner.

Bærekraftig utvikling av naturbaserte næringer som lakseoppdrett er særlig avhengig av tilrettelegging og aksept i mange kystsamfunn. Ønsket vekst, som har stor nasjonal oppmerksomhet og prioritet, innebærer et gjensidig behov for å redusere sårbarheten og sikre mer attraktive og velfungerende bo- og arbeidsregioner langs kysten.

Økt sjømatproduksjon vil øke behovet for kompetente arbeidstakere, som vil ha behov for lokalsamfunn som tilbyr gode skoler, trygge skoleveier, godt barnehagetilbud, et rikt kulturliv, idrettsarenaer og kritisk samfunnsinfrastruktur m.m. NFKK mener at oppdrettsnæringen må bidra i utviklingen av dette som gjenytelse for å drive produksjon av sjømat i den kommunale sjøallmenningen. Vi har derfor vært tilfredse med innføringen av Havbruksfondet og produksjonsavgiften.

NFKK mener videre at det er viktig at veksten i klimavennlig og sunn matproduksjon fra oppdrett fortsetter. Men veksten må være bærekraftig, både miljømessig, sosialt og økonomisk, og den må være tuftet på Norges naturgitte fortrinn. Utviklingen må ivareta lokale behov og minimalisere slitasjen på kystsamfunnene. Bruken av naturressurser må være langsiktig og ivareta interessene til etterslekten.

1. Innledende betraktninger

NFKK ønsker vekst i oppdretts- og sjømatnæringene, men bærekraftthensynet og Norgesnaturgitte fortrinn må ivaretas og være førende for utviklingen. Veksten må derfor primært skje i de kystnære sjøområdene.

Myndighetene må i større grad legge til rette for nye lokale arbeidsplasser basert på norsk sjømat, gjennom blant annet produktutvikling, mer videreforedling og bedre markedstilgang for bearbejdede produkter.

Det er viktig at eksport av sjømat blir betydelig mer bærekraftig enn i dag, og at det satses betydelig på innovasjon og utvikling for bedre holdbarhet på sjømatproduktene. NFKK mener at det må tas i bruk mer miljøvennlige transportformer, der overføring fra landeveien til sjøveien blir langt mer enn ord i festtaler om bærekraft.

Skal kystkommunene legge til rette for vekst gjennom arealtildeling i kystsoneplaner, må den største delen av verdiskapningen komme kysten til gode. I enkelte områder langs den norske kysten er det trangt om plassen, og vi vet at det kan oppstå konflikter mellom næringer. For å lykkes med en balansert vekst i havbruksnæringen, må kommunene jobbe med koordinering på tvers av interessenter og samfunns mål. Det er viktig at alle sjøbaserte næringer og aktører er villige til å finne felles løsninger.

Kommunene må også hensynta sameksistens på tvers av kommunegrensene. Dette fordrer et større rom for lokale avgjørelser, det er primært kommunen og dens innbyggere som blir berørt og løsningen på den eventuelle konflikten finnes dermed her.

Utvalget bør se nærmere på:

- Krav og/eller incitamenter som kan fremme mer bærekraftige transportformer

2. Eierskap

Oppdrettsnæringen domineres i dag av store aktører, gjennom direkte og indirekte eierskap. De 10 største aktørene kontrollerer vel 70 prosent av de eksklusive oppdrettstillatelsene. Lokalt eierskap har svært stor betydning for lokalsamfunnet. Kystkommunene kjenner oppdrettsselskapene best, og innenfor denne sektoren er det langt færre lokalt eide selskaper nå enn for få år siden. Dette påvirker kommunene, ikke nødvendigvis positivt. Det vi også ser er at auksjonssystemet favoriserer de større selskapene, og derfor mener vi at tillatelsene må endres fra eie til leie.

NFKK er positiv til tidsbegrensede tillatelser fordi sjøallmenningen er en naturressurs som vil være tilgjengelig i uoverskuelig fremtid. Tidsbegrensningen skal ha varighet som gir forutsigbarhet for investeringer, innovasjon og forsvarlig drift.

Ved fornyelse av tillatelsen må bærekraft og de naturgitte fortrinn vektlegges, og ny teknologi og innovasjon implementeres i infrastruktur og drift. Dette vil i gi større muligheter for mindre og lokalt eide selskaper. Lokalt eierskap gir bedre legitimitet og flere ringvirkninger.

Slik NFKK ser det, favoriserer dagens auksjonssystem de største aktørene, ikke minst de som er børsnotert og internasjonale.

Utvalget bør se nærmere på:

- Innføre tidsbegrensede oppdrettstillatelser
- Aktuell vederlagsstørrelse for leie, og fordelingen av dette mellom kommune og stat

3. Utviklings-/miljøteknologitillatelser

NFKK mener at det er viktig at det stilles gode og strenge krav ved tildelingen av slike gratis eller sterkt rabatterte tillatelser. Evalueringer av anerkjente analysemiljø tyder ikke på at det har vært tilfelle.

Den tidligere ordningen med utviklingstillatelser viste seg tidlig som et kappløp i en «skjønnhetskonkurranse», og det ble mange klagesaker på grunn av skjønnsmessige vurdering. Slik NFKK ser det bør det også betales et vederlag for tillatelsene, men dette kan godt utformes slik at den betales i form av et årlig vederlag i for eksempel 10 år etter at den er tatt i bruk, og deretter med mulighet for innløsning til en definert pris. Kapasitetsøkningen som dette representerer, bør kunne benyttes på eksisterende lokaliteter.

Vi mener videre at produksjonen knyttet til slike tillatelser må omfattes av bestemmelsene om produksjonsavgift. Vederlag for såkalt innløsning må for øvrig underlegges de samme prinsipper for fordeling som for Havbruksfondet.

Utvalget bør se nærmere på:

- Objektive krav ved tildelingen av utviklings-/miljøteknologitillatelser
- Størrelse på vederlag og fordelingen av dette

4. Skattelegging av havbrukssektoren

Etter NFKKs syn har tidligere utredninger om skattelegging av havbrukssektoren vært preget av manglende forståelse for utfordringene langs kysten. Videre hva som må til for at oppdrettsnæringen og de berørte kystsamfunn og vertskommuner skal kunne utvikle seg til gagn for hele nasjonen.

Det er særdeles viktig at nye utredninger ikke foreslår omfordeling i favør staten og mer sentrale strøk og interesser. Det vil kort og godt gi en ny og stor omdreining i skjevfordelingen som oppleves mellom by og land. Samtidig vil det kunne bidra til et omdømmetap for næringen, som i dag har større aksept i kystsamfunn som lever tett på, enn i byer og samfunn som ikke har oppdrett.

Dersom salg av konsesjoner og tillatelser til økt produksjonskapasitet «til odel og eie» blir videreført, så må proveny fra slikt salg og produksjonsavgiften videreføres, men med enkelte endringer. Herunder for eksempel en omdreining fra stat til kommune i tråd med fordelingen som var da Havbruksfondet ble opprettet.

NFKK er imot å innføre en statlig grunnrenteskatt, som begrunnes med og baserer seg på de siste års lønnsomhet i oppdrettsnæringen. Det er særdeles viktig å være oppmerksom på at denne lønnsomheten er kommet som en følge av en etterspørselsvekst som har ligget langt over tilbudsveksten, herunder at den norske produksjonen har hatt tilnærmet null vekst de siste seks år.

På generelt grunnlag vil NFKK benytte anledningen til å etterlyse en bredere analyse av hva som skaper ekstraordinær avkastning og grunnrente. Det er for eksempel nokså åpenbart at lukrativ næringsvirksomhet i de mest sentrale strøk kommer som en følge av storsamfunnets tilrettelegging av infrastruktur og den stadige sentralisering av statens tilbud og tjenester. Avledet fra dette blir det enda mer attraktivt og lønnsomt for kommersiell «samlokalisering», noe som igjen fører til økt etterspørsel og verdiøkning på sentralt beliggende landareal og eiendommer. Etter vårt skjønn er dette høyst relevante eksempler på hva som skaper meravkastning og grunnrente, og derav stilles spørsmålet: Burde ikke gevinstene av sentral næringsutvikling gitt hele landet en større kompensasjon, utenom den ordinære beskatning?

NFKK anerkjenner at det er store verdier som skapes av oppdrettsnæringen, og at de naturligvis skal skattlegges. NFKK mener at dette ivaretas av det vi anfører i dette kapitlet, sammen med den vanlige bedriftsbeskatningen.

4.1 Endring i verdifastsettelse oppdrettskonsesjoner

Endringene i verdifastsettelse, og dermed grunnlaget for formueskatten, vil sterkt svekke selskapenes evne til å investere i bærekraftig omstilling og utvikling. Regelverket vil ikke gi likebehandling, fordi det spesielt rammer havbruksselskap med lokalt eierskap. Et uønsket resultat vil bli en betydelig omstrukturering i form av utsalg eller børsnotering. Det vil svekke evnen og viljen til å bidra til bærekraftig vekst og utvikling av kystsamfunnene.

Ny verdifastsettelse på oppdrettskonsesjoner beheftes med usikkerhet om konsekvenser og likebehandling. Dermed må dette utredes nærmere. Den foreslåtte måten å fastsette verdien på, vil gi urimelige og urettferdige skattemessige utslag. Eksempelvis vil en verdsetting slik som det nå er innført være sterkt i motstrid til hele trafikklysende ordningen. Det er jo ganske innlysende at en konsesjon i et produksjonsområde (PO) som nå har fått rød status, og dermed blir pålagt nedtrekk, vil ha betydelig lavere verdi enn en konsesjon i grønn PO.

Børnoterte selskaper med utenlandske eiere som ikke betaler formuesskatt vil ha en konkurransefordel. De vil sitte igjen med en høyere avkastning enn lokale norske selskaper, som på sikt vil være et incentiv til å selge til de børnoterte selskapene.

Det er for øvrig verdt å vektlegge at en slik skattlegging strider med andre anerkjente skatteprinsipper, slik vi for eksempel finner det innenfor eiendomsskatten. Dette, skattlegging av oppdrettskonsesjoner, er en skatt som følger bostedsadressen til den formuende privatpersonen, mens skatteobjektet (konsesjonen) var utstedt i og/eller driftes i en helt annen kommune. Dermed er det mulig å påstå at 0,7% av formuesverdien havner i feil kommune.

Utvalget bør se nærmere på:

- Endringene i verdifastsettelsen av oppdrettskonsesjoner, samt skatteetatens kunngjøring datert 20. Juni 2022 (vedlagt), og NFKK's brev til finansminister Vedum (vedlagt).

4.2 Grunnrentebeskatning for havbruksnæringen

NFKK er imot at det innføres en statlig grunnrenteskatt for oppdrettsnæringen, og vil under fremme våre argumenter.

Etterspørselen etter oppdrettslokaliteter har oversteget tilbudet på grunn av reguleringer som avstandsbestemmelser og begrenset tilrettelegging og motivasjon i de aktuelle vertskommuner, i dette tilfellet kommunale sjø-områder. Samtidig endrer produksjonen seg ved at en stadig større andel av tilveksten flyttes på land fordi smolten (smålaksen) øker i vekt før den overføres til merdanleggene i sjøen. Dermed kan det produseres mer uten at det medfører økt behov for konsesjons- og lokalitetskapasitet, eller m.a.o. biomasse i merdene. Dette kan på mange måter være en ønsket utvikling sett i forhold til oppdrettsnæringens problemer med sykdom, lakselus og rømming. Men det reiser samtidig store utfordringer knyttet til avgrensning i forhold til grunnrentebeskatning, og det viser at behovet for å kjøpe nye konsesjoner og produksjonskapasitet i sjø vil avta og bli mindre aktuelt å betale høye summer for.

NFKK mener at en statlig grunnrenteskatt i for stor grad vil virke konkurransevridende i disfavør norsk innenlands verdiskaping og norske fortrinn (både naturgitte og menneskeskapte). En statlig

grunnrentebeskatning vil for eksempel medføre at det blir mer attraktivt og lønnsomt å etablere for eksempel landbaserte eller offshore anlegg nærmere markedet.

Økt norsk beskatning, som den statlige grunnrentebeskatningen, og transportkostnader vil fort medføre at kostnadsulempene ved slike landbaserte eller offshore anlegg blir mer enn utlignet. Kompleksiteten i verdikjeden og selskapsstrukturen, og derav de mange muligheter for omgåelse og tilpasning, vil fordre etablering av et svært kostbart byråkrati for administrasjon og kontroll, og ikke minst store effektivitets- og verditap i form av utallige tvister og rettssaker. De mest lovlydige og lojale blir fort taperne, og dette er for NFKK selvstendige argument for å være kritisk til den foreslåtte komplekse statlige grunnrentebeskatningen.

Oppdrettsnæringen er i dag blitt en næring som i stadig større grad eies og styres av helt andre enn dem som har sitt daglige tilhold i vertskommunene. De mest attraktive og best betalte jobbene i næringen er oftere lokalisert til byene, og avkastning og utbytte går til eiere som befinner seg langt fra oppdrettslokalitetene og de berørte kystsamfunn. Med en statlig grunnrenteskatt vil en slik urimelighet bli ytterligere forsterket, og oppdrettsnæringens legitimitet bli ytterligere svekket.

Utvalget bør se nærmere på:

- En styrking og utvikling av Havbruksfondet, i stedet for en generell innføring av statlig grunnrentebeskatning for havbruksnæringen.

5. Havbruksfondet

NFKK mener at Havbruksfondet må videreføres, men forbedres slik at det gir mer forutsigbarhet og stabilitet for kystkommunene. Dette fordi inntektene til Havbruksfondet er basert på frivillig kjøp av- og betaling for, større produksjonskapasitet. Det er kun fordelingen av dette som reflekterer den eksklusive tilgangen på areal.

Havbruksfondet innebærer en fordeling av innbetalt vederlag for økt kapasitet (både konsesjons- og lokalitetskapasitet) mellom stat, kommune og fylke. Fordelingsnøkkelen har blitt endret flere ganger. NFKK står fast på at nøkkelen bør endres tilbake til det den opprinnelig var: 20 prosent beholdes av staten, så fordeles resten av vederlaget med 70 prosent til vertskommunene og 10 prosent til vertsfylkene.

Dette er en god og rimelig ordning, og den er enkel å administrere. Erfaringen viser imidlertid at fordelingen av vertskommunenes andel kan og bør forbedres og forenkles. I dag blir 60 prosent av totalt innbetalt vederlag fordelt i henhold til den enkelte vertskommunes andel av total lokalitetskapasitet. De resterende 10 prosent går i all hovedsak til de kommunene hvor den økte kapasiteten plasseres, og da innenfor «de grønne» produksjonsområdene som får tildelt ny vekst. Dette har, slik NFKK ser det, gitt noen uheldige og urimelige utslag. I tillegg kompliserer det hele modellen. Derfor bør modellen endres, slik at alt vederlag som går til vertskommunene (70 prosent) blir fordelt i henhold til den enkelte vertskommunes andel av total lokalitetskapasitet (MTB). Videre mener NFKK at Havbruksfondet kan gjøres om til et mer reelt fond, dersom det ikke er tillit til at kommunene selv kan «husholde» utbetalingene på en god nok måte.

Havbruksfondet med sin vedtatte fordelingsnøkkel kan også bli mer robust, stabiliserende og forutsigbart ved at det blir basis for supplerende inntekter og dermed utbetalinger slik det omtales i dette kapitlet.

Da produksjonsavgiften ble innført ble det vedtatt at denne skulle inngå i Havbruksfondet, NFKK støtter dette. Men presiserer at opprett på land og miljøteknologitillatelser også bør betale avgift pr produsert kilo laks, ørret og regnbueørret.

Utvalget bør se nærmere på:

- Gjøre Havbruksfondet mer forutsigbart
- Endre fordelingen tilbake til opprinnelig vedtatt (20-10-70)
- Innføring av produksjonsavgift på oppdrett på land
- Produksjonsavgift for anlegg utenfor grunnlinjen og fordelingen av denne

6. Areal

Tilgang på areal til sjømatproduksjon er en viktig innsatsfaktor for den videre utviklingen av næringen. Mangel på nye areal presser utviklingen av havbrukssektoren vekk fra kystnære områder og ut på storhavet, og på mange måter begrenser både veksten og en optimal organisering av havbruksnæringen langs kysten. Etablering av nye verneområder og utvidelse av skyte- og øvelsesområder for Forsvaret reduserer arealtilgangen.

NFKK har forståelse for at Norge har forpliktelser knyttet til å verne et utvalg av norsk natur for kommende generasjoner. For NFKK er det viktig at kommunene er en aktiv part i utarbeidelsene av nye verneområder. Verneprosessene må være kunnskapsbaserte og baseres på faglige råd. Dialogen med lokale myndigheter, næringsaktører og interessegrupper må foregå på en måte hvor disse får en reell medvirkning. I mange tilfeller vil ikke sjømatproduksjon ha en negativ effekt på verneformålet, likevel settes det begrensninger. For kystkommunene er dette i strid med føringene som er gitt av stortinget, der det marine vernet skal være «*liberalt*» for å beskytte det undersjøiske landskapet «*samtidig som det tillates næringsvirksomhet som ikke er i strid med verneformålet*». I dag opplever mange kystsamfunn at beslutninger om vern overkjører lokale hensyn og ikke tar innover seg konsekvenser for fiskerivirksomhet, sjøbasert næringsutvikling og annen utvikling av kystsamfunnene.

NFKK erkjenner Forsvarets behov for skyte- og øvingsfelt i sjø, men forventer at når areal avsettes til øvelsesaktivitet, gjøres det ut fra en totalvurdering opp mot andre samfunnsinteresser. Skytefelt defineres som forbudsområder, noe som innebærer at endringer eller etableringer av nye fastinstallasjoner ikke blir mulig. Et slik forbud legger obstruksjon på muligheter for samdrift i området. Det må heller legges til rette og stimuleres til samdrift mellom øvelsesaktivitet og annen virksomhet i områdene, i den grad dette er forsvarlig.

Utvalget bør se nærmere på:

- Havbruksaktivitet i verneområder
- Sameksistens mellom forsvar og sjømatnæringen i skyte- og øvelsesfelt

7. Trafikklyssystemet

Nærings- og fiskeridepartementet offentliggjorde 7. juni 2022 fargeleggingen i trafikklyssystemet for havbruk. Trafikklyssystemet deler kysten opp i 13 ulike produksjonsområder for oppdrett av laks, ørret og regnbueørret.

Formålet med trafikklyssystemet er å sørge for forutsigbar og bærekraftig vekst i havbruksnæringen. Fargene settes ut fra hvordan lakselusa påvirker villaksen i området, og avgjør om oppdretterne i området får lov til å vokse, eller om de får sin produksjonskapasitet redusert. Produksjonskapasitet er den øvre grensen for hvor mye fisk en oppdretter kan ha i sjøen til enhver tid.

NFKK støtter en videreføring av trafikklys-systemet og at systemet kun innebærer fargelegging av områder der lakselusen påvirker villaksen i området negativt. Samtidig vil vi understreke at årets fargelegging vil ha konsekvenser for utviklingen av havbruksnæringen lokalt og regionalt og vi mener dette er aspekter utvalget må vurdere nærmere.

Havbruksnæringen er viktig for Norge og er vår nest største eksportnæring. Havbruksstrategien *Et hav av muligheter* stadfester at havbruksnæringen blir med sitt potensiale for videre utvikling, viktig for Norges vei ut av koronakrisen og inn i fremtiden. Videre var målet med strategien å legge til rette for ny bærekraftig vekst og vise retning for en av Norges viktigste næringer.

Regjeringens skriver i regjeringsplattformen at de vil legge til rette for videre vekst for å skape flere arbeidsplasser, mer bearbeiding, større verdiskaping og økte eksportinntekter. Et av tiltakene som regjeringen vil gjennomføre er å videreutvikle trafikklyssystemet med flere miljøindikatorer, og ha en tydeligere strategi for sporing og for å hindre rømming av fisk.

Trafikklyssystemet medfører svært begrenset vekst og årets beslutning om vekst vil kun utgjøre 2,3 % av dagens totale kapasitet på 899.000 tonn. Dette er langt unna å kunne møte etterspørselsveksten, og det gir dermed tapte muligheter for norsk verdiskaping og norske arbeidsplasser. Det gir også store konsekvenser for havbruksfondet og hindre utviklingen av havbruksnæringen.

I desember 2021 kom den endelige rapporten fra den internasjonale evalueringskomiteen, som er nedsatt fra Norges forskningsråd (NFR) på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet, som evaluerer det faglige grunnlaget som er bærende for trafikklyssystemet. Evalueringsrapporten påpeker at det systemet som regulerer norsk havbruksnæring i dag har større svakheter enn først antatt og for stor usikkerhet.

Trafikklyssystemet er fortsatt i støpeskjeen, og NFKK mener at det vil være svært krevende å finne andre miljøparametere. Samtidig må det innføres regelmessig undersøkelser av lokalitetene for å se hvordan luseproblematikken er.

Vekst gir arbeidsplasser og verdiskaping langs kysten, spesielt i distriktskommuner. Nettverkets påstand er at uten volum-vekst vil det ikke komme nye eller flere arbeidsplasser og økt verdiskaping. Da trafikklyssystemet ble etablert, var målet til myndighetene å legge til rette for seks prosent vekst annethvert år. Med røde områder med nedtrekk, gule uten økning og kun seks prosent innenfor de områder som er grønne, vil veksten bli betydelig lavere. NFKK mener at når man tar ned produksjonen i noen områder, må den kunne tas ytterligere opp i andre.

NFKK mener derfor at dagens innretning av trafikklyssystemet hindrer produksjonsvekst og gjør det vanskelig å legge til rette for ny bærekraftig vekst. NFKK er videre skeptiske til å videreutvikle trafikklyssystemet med flere miljøindikatorer slik regjeringens skisserer i Hurdalsplattformen.

NFKK vil påpeke at mangel på vekst langs vår kyst, det vil lettere føre til etableringer og vekst andre steder i verden. Dette er ikke en ønsket utvikling, slik nettverket ser det.

Utvalget bør se nærmere på:

- NFKK mener at utvalget må vurdere en større økning i grønne produksjonsområder, minimum slik at den reduserte produksjonen i røde områder blir kompensert.
- Videre bør utvalget vurdere om de områdene som får nedtrekk kan flytte konsesjonene til grønne områder eller at selskapet blir pålagt å produsere i lukkede områder – vil dette kunne presse frem teknologiutvikling, som blant annet økt produksjon lukket i sjø.

8. Andre arter

NFKK mener at det må fremmes sterke incitamenter for utvikling av norske råvarer for fiskefôr. Dette vil bidra til å redusere sårbarheten og miljøfotavtrykket, og det vil legge grunnlag for oppdrett av andre fiskearter m.m. i Norge.

Utvalget bør se nærmere på:

- Incitament som fremmer produksjon av norske råvarer for fiskefôr
- Vurdere å innføre en produksjonsavgift på torsk. Dette vil føre til økt vilje hos vertskommunen for å til rette legge for torskeoppdrett.
- Se på avstandsbestemmelser på lokaliteter mellom like og ulike arter, åpne vs. lukkede anlegg osv., for å unngå unødige «trengselskostnader» og arealknapphet.
- Videre vurdere om det fortsatt skal være fylkeskommunen som eksempelvis tildeler torskekonsesjoner.

9. Avslutning

Bærekraftig vekst må være både miljømessig, økonomisk, miljømessig og sosialt bærekraftig. For oss innebærer dette at fiskeri- og oppdrettsvirksomheten må bidra til å sikre verdiskaping og arbeidsplasser i kommunene og ivareta miljø og klima. Lokal aksept er svært viktig og må defineres som en samfunnskontrakt mellom fiskeri- og havbruksnæringen og kystsamfunnene. Den videre utviklingen av disse næringene må imøtekomme behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å få dekket sine behov. En viktig forutsetning for bærekraft er at næringene kompenserer ulemper og kostnader som påføres kystsamfunnet og slik skaper aksept og legitimitet for sin virksomhet.

NFKK ønsker vekst i sjømatnæringene, men da på et bærekraftig grunnlag. Utvikling av lokalt næringsliv er helt avhengig av gode lokalsamfunn, og det er en gjensidig avhengighet for å sikre attraktive og velfungerende bo- og arbeidsmarkedsregioner langs kysten. For å bygge attraktive lokalsamfunn som tiltrekker seg tilflyttere, er det behov for tiltak som øker bearbeidingen av sjømat på land i norske kommuner. Herunder vil ny teknologi og en annen og relevant fagkompetanse bli mer og mer viktig. I tillegg trengs det bedre infrastruktur og tilbud om «arbeid for begge». Flere statlige arbeidsplasser vil i tilknytning til sistnevnte være helt nødvendig for å være attraktive nok.

NFKK viser til at organisasjonen opp igjennom tidene har avgitt en rekke høringssvar og innspill til rapporter og NOU'er om hvilke tiltak og grep som forbedrer attraktiviteten for bosetting og verdiskaping på kysten. Sjømat- og havbruksnæringen har i så måte vært helt sentralt, og definisjon og etterlevelse av bærekraft har vært fokusert og fått større og større betydning. Vi savner imidlertid en mer aktiv oppfølging av de forslag til tiltak som er framkommet fra de forskjellige NOU'er og rapporter. Vi savner tydeligere prioriteringer.

Hurdalsplattformen er klar på at det skal legges til rette for videre vekst i sjømat- og havbruksnæringen for å skape flere arbeidsplasser, mer lokal og nasjonal verdiskaping og bearbeiding. Det er nå tid for handling og oppfølging av denne. Vi trenger ikke først og fremst enda flere rapporter og NOU'er som mer eller mindre handler om det samme.

Med vennlig hilsen

Ole L. Haugen

Styreleder

Nettverk fjord- og kystkommuner

This page is not available in English.

Kunngjøring

Veiledning til bruk ved formuesfastsettelse av akvakulturtillatelser som gir rett til produksjon i sjø av laks, ørret og regnbueørret

Published: 20 June 2022 Avgitt 17 June 2022

Formuesverdien av ikke tidsbegrenset akvakulturtillatelse innen havbruk som gir rett til oppdrett i sjø av laks, ørret og regnbueørret er skattepliktig formue som skal verdsettes til omsetningsverdi, jf. skatteloven § 4-1. Fra og med inntektsåret 2022 gjelder formuesskatteplikten også tillatelser (konsesjoner) tildelt før 1998, se skatteloven § 4-54. Oppnådde auksjonspriser anses som et godt utgangspunkt for fastsettelse av tillatelsenes formuesverdi, jf. [Prop. 1 LS \(2021-2022\)](#) [☞](#) (statsbudsjettet 2022). I produksjonsområde uten auksjon anses vektet gjennomsnittlig auksjonspris for alle områder som et godt utgangspunkt. I enkelte tilfeller kan tillatelsens reelle omsetningsverdi avvike fra disse utgangspunktene.

Som forutsatt i proposisjonen har Skattedirektoratet i samråd med Finansdepartementet utarbeidet utfyllende veiledningsmateriale for verdsettelsen.

Innledning

Selskapet skal etter skatteforvaltningslovens § 9-1, jf. § 8-1 fastsette grunnlaget for formuesskatt på selskapets eiendeler, herunder akvakulturtillatelser som gir rett til produksjon i sjø av laks, ørret og regnbueørret.

Grunnlaget som skal fastsettes, omfatter alle ikke tidsbegrensede kommersielle matfisktillatelser som er i selskapets eie etter akvakulturregisteret, det vil si akvakulturtillatelser registrert som Matfisk, Matfisk (5 prosent MTB økning), Matfisk-Grønn A-C, Matfisk-Grønn A (5 prosent MTB økning), Matfisk Grønn-konvertert og Økologisk Matfisk. Tidsbegrensede akvakulturtillatelser er ikke skattepliktig formue.

Formuesskatteplikten for akvakulturtillatelser ble fra og med inntektsåret 2022 utvidet til å gjelde uten hensyn til når tillatelsen ble ervervet, se skatteloven ny § 4-54. Det medfører at alle tidsubegrensede akvakulturtillatelser som gir rett til produksjon i sjø av laks, ørret og regnbueørret er omfattet av formuesskatteplikten. Samtidig presiseres det i forarbeidene at akvakulturtillatelser etter gjeldende rett skal verdsettes til omsetningsverdi. Skatteetaten viser til omtale av formuesskatteplikt for akvakulturtillatelser i [pkt. 5.6 i Prop. 1 LS \(2021-2022\)](#) [☞](#), flertallets tilslutning i [Innst. 4 L \(2021-2022\)](#) [pkt. 5.4](#) [☞](#) og [Skatte-ABC](#) 2021/2022 pkt. 7.1.

Verdsettelsestidspunktet for ikke børsnoterte aksjer er 1. januar året før skattefastsettingsåret, jf. skatteloven § 4-12 annet ledd. Verdien som rapporteres i selskapenes skattemelding for 2021, legger til rette for utfylling i aksjonærregisteroppgaven og blir forhåndsutfyllt i aksjonærenes skattemelding for inntektsåret 2022. Skatteloven § 4-12 annet ledd er en praktisk regel for å sørge for at verdien er klare for neste års skattemelding for de skattepliktige (aksjonærene). Det vi si at endringen først får virkning for fastsettelsen av formuesskatten i fastsettingsåret 2023 og for inntektsåret 2022.

Nærmere om verdsettelsen

Verdien av akvakulturtillatelser fastsettes til tillatelsens omsetningsverdi pr. 1. januar i skattefastsettingsåret, jf. hovedregelen om formue i skatteloven § 4-1. Verdien av akvakulturtillatelser som var i selskapets eie 1. januar 2022 fastsettes samlet, jf. skatteloven § 4-12 annet ledd og FSFIN § 4-12-2. Dette omfatter som det fremgår ovenfor, også tillatelser ervervet før 1998, jf. skatteloven § 4-54. Når man skal fastsette tillatelsenes omsetningsverdi, skal man derfor finne frem til beste estimat for hva tillatelsene vil kunne omsettes for på det åpne markedet.

Som det fremgår av forarbeidene til skattelovens nye § 4-54 anses oppnådde auksjonspriser pr. tonn MTB (maksimal tillatt biomasse) for vedkommende produksjonsområde som et godt utgangspunkt for fastsettelse av omsetningsverdien for akvakulturtillatelser som gir rett til produksjon i sjø av laks, ørret og regnbueørret. Oppnådde auksjonspriser for siste gjennomførte auksjonsrunde fremgår av fiskerimyndighetenes [hjemmeside](#) [☞](#).

Dersom det foreligger kjente overdragelser som viser oppnådd omsetningsverdi pr. tonn MTB ved salg av akvakulturtillatelser, aksjer eller virksomhet i vedkommende produksjonsområde, vil dette også kunne danne et naturlig utgangspunkt for formuesfastsettelsen, eventuelt komme inn som et moment i vurderingen. Slike opplysninger kan for eksempel fremkomme av medieomtale eller børsmeldinger.

For akvakulturtillatelser som gir rett til produksjon i sjø av laks, ørret og regnbueørret i produksjonsområde uten auksjon anses auksjonspriser i nærliggende områder eller gjennomsnittlig auksjonspris vektet på total tonn MTB for alle områder som et godt utgangspunkt, se eksempel fra august 2020 i vedlegg 1. Også i områder uten auksjon vil det som nevnt ovenfor være naturlig å se hen til oppnådde priser i kjente overdragelser nært opp til verdsettelsestidspunktet.

I enkelte tilfeller vil det kunne være momenter som tilsier at tillatelsens reelle omsetningsverdi avviker fra oppnådd auksjonspris eller gjennomsnittlig auksjonspris i produksjonsområder uten auksjon. Dersom selskapet mener at omsetningsverdien avviker fra oppnådd auksjonspris mv., må selskapet på samme måte som ellers ved skattefastsettingen kunne begrunne fastsatt omsetningsverdi.

Eksempel på momenter som vil kunne påvirke tillatelsens omsetningsverdi kan være (listen er ikke uttømmende):

- Produksjonsbegrensninger eller særskilte kostnadskrevende tillatelsesvilkår
- Driftsmessige og/eller biologiske utfordringer i produksjonsområdet
- Endringer i markedet etter siste avholdte auksjon eller kjente overdragelse

Som nevnt er formålet å finne frem til akvakulturtillatelsens reelle omsetningsverdi. Selskapet må vurdere hvilken effekt et konkret moment eventuelt har på tillatelsens omsetningsverdi.

Nærmere om skattemeldingen

Verdien av akvakulturtillatelser som gir rett til produksjon i sjø av laks, ørret og regnbueørret føres i post 404 på side 4 i selskapets skattemelding (skjema RF-1028) eller tilsvarende i næringsspesifikasjonen i ny skattemelding. For formuesskattepliktig aksjeeier hentes andel av selskapsformuen fra aksjeselskapets skattemelding for foregående inntektsår, jf. skatteloven § 4-12 annet ledd. I henhold til FSFIN § 4-12-5 skal beregning av aksjenes formuesverdi vedlegges selskapets skattemelding.

Dette veiledningsmaterialet ble ikke publisert før fristen for å levere skattemeldingen for 2021, se [pressemelding](#). Vi legger derfor til grunn at noen selskap har levert skattemelding uten å være kjent med innholdet i veiledningen. Vi minner om at selskapene ved behov kan endre opplysninger i skattemeldingen for inntektsåret 2021, jf. skatteforvaltningsloven § 9-4.

Vedlegg 1 - Auksjonspriser august 2020

Oppnådde auksjonspriser for siste gjennomførte auksjonsrunde fremgår av fiskerimyndighetenes [hjemmeside](#) . Nedenfor følger en oversikt over prisene oppnådd på auksjon i august 2020. Disse vil danne et godt utgangspunkt for fastsettingen av omsetningsverdien av akvakulturtillatelser for inntektsåret 2021.

Vektet gjennomsnittspris fra auksjonen var 220 000 kroner per tonn MTB, jf. Prop. 1 LS (2021-2022) pkt. 9.23. Nedenfor er gjennomsnittlig auksjonspris tatt inn i tabellen for områder uten auksjon.

Auksjonspriser august 2020

<i>Produksjonsområde</i>	<i>Kr pr tonn MTB</i>
1: Svenskegrensen til Jæren	155 578
2: Ryfylke	189 721
3: Karmøy til Sotra	220 000*
4: Nordhordland til Stadt	220 000*
5: Stadt til Hustadvika	220 000*
6: Nordmøre og Sør-Trøndelag	242 011
7: Nord-Trøndelag med Bindal	215 780
8: Helgeland til Bodø	218 750
9: Vestfjorden og Vesterålen	255 253
10: Andøya til Senja	220 000*
11: Kvaløya til Loppa	219 669
12: Vest-Finnmark	189 513
13: Øst-Finnmark	199 525

* Gjennomsnittlig auksjonspris vektet på total tonn MTB, august 2020

**Til finansminister
Trygve Slagsvold Vedum**

Kyst- og fjordkommunene står sammen om å be regjeringen utrede forslaget om nye verdifastsettelse på oppdrettskonsesjoner nærmere før innføring.

Nettverk fjord- og kystkommuner (NFKK) er et tverrpolitisk nettverk som har 70 medlemskommuner, spredt langs kysten fra Nordkapp i nord til Farsund i sør. Våre medlemmer er vertskap for *to tredjedeler* av all oppdrettsproduksjon i Norge.

Bærekraftig utvikling av naturbaserte næringer, som lakseoppdrett, er særlig avhengig av tilrettelegging og aksept i mange perifere lokalsamfunn og vertskommunene på kysten. Ønsket vekst, som har stor nasjonal oppmerksomhet og prioritet, innebærer et gjensidig behov for å redusere sårbarheten og sikre mer attraktive og velfungerende bo- og arbeidsregioner langs kysten.

Forslaget som ble lagt frem fra den avgåtte regjeringen innebar å redusere skatten på arbeidende kapital fra 55 til 50 prosent. Dette vil gi en lettelse for alle bedriftseiere som har "formuen" knyttet til alt fra fiskebåter, merder, industrilokaler og annet.

Samtidig ble det lagt frem forslag om å oppheve dagens praksis der fiskeri- og havbrukstillatelser ervervet før 1998 ikke inngår i formuesskattegrunnlaget. For havbruksbedriftene er det påpekt at omsetningsverdien fra siste auksjonsrunde skal legges til grunn.

I budsjettavtalen mellom Ap, Sp og SV støttes forslaget om å likestille oppdretts-konsesjoner gitt før og etter 1998. Samtidig har formueskatten generelt blitt skjerpet. Skattesatsen øker til 0,95 prosent på formuer over 17 millioner og til 1,1 prosent på formuer over 20 millioner. Videre blir verdisettingen på aksjer øka fra 50-75 prosent, og skattesatsen på utbytte blir økt.

NFKK mener at endringen om verdisetting av tillatelser vil øke skattetrykket dramatisk for eierne til små og lokalt, norskeide havbruksselskap. Økt skattetrykk på eierne vil igjen kunne føre til svekket konkurranseevne til bedriftene. Disse bedriftene er svært viktig for sine lokalsamfunn fordi de i stor grad har investert i, og bygget opp underliggende selskap som produserer smolt, lokale brønnbåtredier, slakting og lokal videreforedling.

For store deler av kysten er derfor disse lokalforankrede selskapene selve grunnstammen i bosetting og bolyst. Det påstås at den foreslåtte endringen vil favorisere de store børsnoterte selskapene med utenlandske- og andre eiere som ikke betaler formuesskatt. Dette fordi børsnoterte selskap med utenlandske eiere som ikke betaler formuesskatt vil ha en konkurransefordel, som gir dem høyere avkastning enn lokale norskeide selskap, som derved på sikt vil kunne presses til å selge til disse børsnoterte selskapene. Den foreslåtte endringen kommer på en tid hvor lønnsomheten i næringen er svekket med økte produksjonskostnader, og innføring av andre særskatter (som vi i NFKK har kjempet frem).

Det er på ingen måte gitt at verdien på en konsesjon er lik verdiene på den andre, ref. ulike budstørrelser, alt etter geografisk tilhørighet, eller m.a.o. produksjonsområde. Herav må det også understrekes risikoen for fallende verdi ift. sist kjente auksjonsrunde som følge av nedtrekk i produksjonsrettighetene, jf. rød sone.

Oppdrettskonsesjoner er å betrakte som immaterielle eiendeler eller immaterielle rettigheter. Slike finnes det mange andre typer av innen næringslivet og på private hender. Ofte kan det også knyttes store merverdier til dette, uten at det er bokført og/eller blir skattlagt. Dersom man nå skal innføre et nytt og eget prinsipp for oppdrettskonsesjoner, så må det primært skje samtidig med at andre immaterielle verdier underlegges samme behandling.

Sekundært må grunnlaget for dette avklares, før man iverksetter et nytt og eget prinsipp for oppdrettskonsesjoner.

Det er også slik at det finnes store og såkalte skjulte formuesverdier knyttet til materielle eiendeler. Særlig finner vi dette knyttet til eiendommer i sentrale strøk. Og dette er verdier som først og fremst skyldes samfunnets utbygging av infrastruktur og tjenester, men som likevel ikke fører til særskilt skattlegging. Hva bør i så fall gjøres i forhold til det? Og det er vel ikke slik at en eiendom som omsettes «på beste vestkant», og som dermed synliggjør slike skjulte formuesverdier, derav fører til at naboeiendommens skattbare formuesverdi blir skrudd opp?

Oppdrettskonsesjoner skaper store eksportverdier og mange arbeidsplasser. Det kan i liten grad sies å være tilfelle for mange av de heldige som besitter svært verdifulle eiendommer i sentrale strøk. Også dette må tale for mer likebehandling, og det bør skje før man iverksetter de foreslåtte endringer for oppdrettskonsesjoner.

I dag utstedes det gratis oppdrettskonsesjoner for det som skal etableres og drives som landbasert. Hvor riktig er det å videreføre det, når man nå fremmer en så vidt drastisk endring knyttet til oppdrettsanlegg på sjøen? Videre; hvor riktig blir det når heller ikke produksjonsavgiften er innført for slike konsesjoner? Og hva vil skje ifm. med offshore-basert oppdrett? Dette er spørsmål som prinsipielt må avklares før dette forslaget gjennomføres.

I Hurdalsplattformen påpekes nettopp viktigheten av havbruksnæringen innen både matproduksjon verdiskaping, og det skrives: «Regjeringen vil legge til rette for videre vekst for å skape flere arbeidsplasser, mer bearbeiding, større verdiskaping og økte eksportinntekter.» Det gjøres også et poeng av at det skal stimuleres til innovasjon, nye produksjonsformer og bruk av ny teknologi for å sikre økt bærekraft.

Hele forslaget om ny verdifastsettelse på oppdrettskonsesjoner, beheftes med mye usikkerhet om konsekvenser og likebehandling. Dermed må dette utredes nærmere.

Med vennlig hilsen

Ole L. Haugen
Styreleder (NFKK)
Ordfører, Hitra kommune
Mobil: 905 78 433